

Planowanie rozwoju terytorialnego - potrzeba integracji planowania strategicznego i przestrzennego

Grzegorz Roman, ZMP

Kolbuszowa, 16.07.2021

Rybnik, fot. Archiwum UM

Integracja planowania strategicznego i przestrzennego

- **Problem.**

System planowania przestrzennego nie radzi sobie z żywiłowo przebiegającymi procesami urbanizacji. Jest narzędziem zbyt słabym oraz posiadającym zbyt dużo luk.

- **Punkt wyjścia.**

Źródłem kryzysu jest dychotomia oraz braku integracji planowania przestrzennego i strategicznego (społeczno-gospodarczego), silosowość obu dokumentów oraz trybów ich wdrażania.

- **Skutek.**

Sprzeczności w realizacji celów, programów oraz projektów, niska efektywności interwencji publicznej oraz problemy w ochronie interesu publicznego.

Rybnik, fot. Archiwum UM

Integracja planowania strategicznego i przestrzennego

Co integrujemy, rezygnując z podejścia silosowego, na rzecz ujęcia horyzontalnego:

- Planowanie przestrzenne;
- Planowanie społeczne;
- Planowanie gospodarcze;
- Planowanie środowiskowe (tzw. usługi ekosystemowe, w uproszczeniu takie bez których człowiek nie może/nie powinien funkcjonować?).

Cel: Pełna koordynacja myśli i działań w planowaniu strategicznym oraz podczas realizacji poczynionych uzgodnień; możliwość osiągnięcia celów niemożliwych do uzyskania bez wywołanego efektu synergii.

Rybnik, fot. Archiwum UM

Integracja planowania strategicznego i przestrzennego

Główne aspekty integracji:

- **Aspekt podmiotowy** - Pełna współpraca różnych podmiotów systemu planowania rozwoju;
- **Aspekt przedmiotowy** - Połączone zakresy polityk publicznych, celów i zadań zawsze w kontekście przestrzennym;
- **Aspekt koordynacji** – Koordynacja planowania poprzez zachowanie zasad: hierarchiczności oraz spójności czasu i miejsca;
- **Aspekt formalny** - Integracja procedur i dokumentów planistycznych poprzez ich spójność formalną i merytoryczną;
- **Aspekt realizacyjny** - Spójność na poziomie implementacji (wdrażania).

Rybnik, fot. Archiwum UM

Integracja planowania strategicznego i przestrzennego

Zakres ustaleń w zintegrowanym dokumencie:

- **Sposób realizacji inwestycji** oraz ich rozmieszczenie w przestrzeni;
- **Rozmieszczenie** w przestrzeni **obszarów chronionych/obszarów specjalnego przeznaczenia** (np. parki, Natura 2000, złoża strategiczne, obszary ochrony gleb, zagrożenia powodzią lub suszą, tereny zamknięte);
- **Wyznaczanie** specjalnych **obszarów rozwojowych**, (Obszary Strategicznej Interwencji, Obszary Funkcjonalne, etc.);
- **Zasady** odnoszące się do **zagospodarowania przestrzennego** (np. zasady gospodarowania złożami, glebami, systemami i krajobrazowymi, standardy urbanistyczne, zasady wykorzystania terenów pod nowe funkcje);
- **Zagadnienia finansowe** (koszty i źródła pokrycia wydatków związanych z realizacją celów/kierunków/działań).

Integracja planowania strategicznego i przestrzennego

- Model struktury funkcjonalno-przestrzennej wiąże zagadnienia środowiskowe i społeczno-gospodarcze z przestrzennymi.
- Jest obowiązkowym elementem strategii rozwoju przygotowywanych na poszczególnych poziomach zarządzania.
- Oznacza, że w sposób świadomy i w jednym procesie programowane i kształtowane są relacje między celami długookresowymi (interes publiczny wobec przestrzeni i środowiska) i celami średniookresowymi (korzyści gospodarcze i społeczne).
- Model zakłada skonfrontowanie tych relacji tzn. na ile w praktyce procesy średniookresowe przyczyniają się do realizacji celów długookresowych i odwrotnie – czy cele długookresowe stanowią ramę dla średniookresowych interwencji administracji publicznej.

Rybnik, fot. Archiwum UM

Integracja planowania strategicznego i przestrzennego

Model Struktury Funkcjonalno-Przestrzennej w „nowej” strategii rozwoju to:

- **Klucz do integracji** planowania rozwoju (planowania strategicznego i przestrzennego);
- **Fundament** budowy zintegrowanej polityki przestrzennej;
- **Rama dla prowadzenia** procesów rozwojowych przez różnych interesariuszy na danym obszarze i w określonym czasie;
- **Obraz mozaiki powiązań** i interakcji zdefiniowanych w przestrzeni;
- **Wizja** prezentująca pożądane kierunki rozwoju przestrzennego danego terytorium w określonym horyzoncie czasowym, przy zdefiniowanych celach społeczno-gospodarczych i środowiskowych;
- **Wizerunek** przemian w przestrzeni wynikających z realizacji przyjętych celów strategicznych i ich efektów.

Źródło: Archiwum UM

Integracja planowania strategicznego i przestrzennego

Kilka wyzwań i problemów:

1. **Terytorializacja** (koncept OSI poprawnie zapisany, ale dostrzega się wyraźną słabość zapisów odnośnie sposobu ich wyznaczania).

Jak utrzymać charakter narzędzia polityki rozwoju, a nie narzędzia zdobywania środków?

2. **Funkcjonowanie systemu planowania przestrzennego** (zasady - hierarchiczność, spójność systemu, pierwszeństwo realizacji, obowiązek współpracy poziomej, prawna ochrona przed samowolą planistyczną).

Jak w tym kontekście zdefiniować charakter prawny ustaleń przestrzennych w zintegrowanych strategiach rozwoju?

3. **Zarządzania przestrzenią i rozwojem w skali makro** (dualizm na poziomie rządowym).

Czy i tu stać nas na integrację?

Integracja planowania strategicznego i przestrzennego

Kilka wyzwań i problemów (cdn):

4. **Brak w systemie Powiatów** (kontekst związany z realizacją zadań własnych Powiatów).

Czy, w związku z tym należy redefiniować terytoria powiatów na podstawie związków funkcjonalnych?

5. **Fakultatywność ponadlokalnych strategii rozwoju** (dowolność i zmienność podmiotów/obszaru strategii).

6. **Czy istnieje potrzeba zmian kompetencyjnych w zakresie planowania rozwoju (strategicznego i przestrzennego).**

Jakie kompetencje w dół (państwo – region, region – poziom ponad lokalny/powiatowy)?, jakie w górę (gmina – poziom ponadlokalny/powiatowy)?

Rybnik, fot. Archiwum UM

Planowanie rozwoju terytorialnego - potrzeba integracji planowania strategicznego i przestrzennego

Dziękuję

marek.karzyński@zmp.poznan.pl
grzegorz.roman@zmp.poznan.pl
marcin.turzynski@zmp.poznan.pl

Rybnik, fot. Archiwum UM